

POZYSKANIE ZEWNĘTRZNYCH ŚRODKÓW FINANSOWYCH PRZEZ REGIONALNĄ DYREKCJĘ LASÓW PAŃSTWOWYCH W KROŚNIE ORAZ KIERUNKI ICH PRZEZNACZENIA W LATACH 2007–2013

Anna Kożuch¹, Rafał Rybski¹, Krzysztof Adamowicz²

¹Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

²Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Streszczenie. Lasy Państwowe, realizując cele ustawowe, ponoszą koszty zagospodarowania i ochrony lasu oraz nakłady na przedsięwzięcia, które są wdrażane również dzięki środkom finansowym pozyskanym ze źródeł zewnętrznych. Celem badań była analiza działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie (RDLP Krosno) z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania w latach 2007–2013. Źródłem danych były sprawozdania z realizacji projektów oraz wywiady ze specjalistami Służby Leśnej RDLP Krosno. W analizowanym okresie nadleśnictwa w zasięgu RDLP Krosno pozyskały środki finansowe na realizację 62 projektów, przede wszystkim mających na celu na ochronę przyrody, zagospodarowanie lasu, edukację przyrodniczo-leśną, rozwój infrastruktury turystycznej. Łączna kwota dofinansowania wynosiła 84 953,1 tys. zł. Zdecydowana większość kwoty, niemal 90%, pochodziła z funduszy Unii Europejskiej.

Słowa kluczowe: wartość dofinansowania, źródło finansowania, projekty, RDLP Krosno, programy Unii Europejskiej

WSTĘP

Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP), realizując cele ustawowe ponosi koszty zagospodarowania i ochrony lasu oraz nakłady na inwestycje, które

---

Corresponding author – Adres do korespondencji: Dr inż. Anna Kożuch, Instytut Zarządzania Zasobami Leśnymi, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, al. 26 Listopada 46, 31-425 Kraków, e-mail: ajanusz@ar.krakow.pl

są wykonywane również dzięki środkom finansowym pozyskanym ze źródeł zewnętrznych. Liczne przedsięwzięcia Lasów Państwowych (LP) są realizowane w ramach projektów, przy wsparciu merytorycznym i finansowym podmiotów zewnętrznych. Po wejściu Polski w struktury Unii Europejskiej (UE) zwiększyły się możliwości pozyskiwania środków finansowych na zadania realizowane przez LP. W minionym okresie finansowania, tj. w latach 2007–2013, LP zostały wyszczególnione jako potencjalny beneficjent mający możliwość ubiegania się o dofinansowanie projektów ze środków unijnych (Zaborski, 2008). Ponadto podejmowały one współpracę z fundacjami, funduszami oraz licznymi instytucjami, których misją jest dystrybucja środków finansowych na cele związane z ochroną i kształtowaniem środowiska.

CEL BADAŃ

Celem badań była analiza działań podejmowanych przez LP na przykładzie jednostek organizacyjnych Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie (RDLP Krosno) z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania w latach 2007–2013. W szczególności skupiono się na określeniu wartości dofinansowania, kierunku wykorzystania, oraz wskazaniu źródeł finansowania. W czasie badań poddano ocenie efektywność oraz skuteczność w aplikowaniu o zewnętrzne środki finansowe.

METODYKA BADAŃ

Źródłem danych była *Informacja roczna Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie za lata 2007–2013*. Dokumenty te zawierają dane na temat wartości dofinansowania ze źródeł zewnętrznych oraz pozyskanych alokacji środków. Konieczne do analizy dane uzyskano również ze *Sprawozdań z realizacji projektów według nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie za lata 2010–2013*. Umożliwiły one ocenę poziomu zaangażowania nadleśnictw w pozyskanie środków zewnętrznych oraz ocenę ich aktywności w realizacji projektów, czyli licznych działań na rzecz gospodarki leśnej, edukacji przyrodniczo-leśnej i ochrony przyrody. Informacje cenne, ze względu na prowadzone analizy, uzyskano za pomocą wywiadu przeprowadzonego z pracownikami Wydziału Rozwoju i Innowacji RDLP Krosno.

Analizy miały na celu rozpoznanie źródeł finansowania zewnętrznego projektów realizowanych przez jednostki RDLP w Krośnie. Określono udział procentowy, w ciągu całego badanego okresu, środków zewnętrznych pozyskanych z poszczególnych źródeł. Wyodrębniono instytucje, które w najwyższym i najniższym stopniu udzielały wsparcia jednostkom LP. Wykonano również analizę kierunków przeznaczenia zewnętrznych środków finansowych w jednostkach RDLP w Krośnie.

WYNIKI

Środki zewnętrzne pozyskane przez jednostki RDLP w Krośnie w latach 2007–2013 pochodziły z trzynastu źródeł finansowania. Łącznie uzyskano niemal 85 mln zł, przy czym udział funduszy unijnych stanowił 88% wymienionej kwoty. Najwyższe dofinansowanie pozyskano, aplikując o środki pieniężne z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ), są one niemal równe sumie kwoty dofinansowania z pozostałych źródeł. Z punktu widzenia oceny wysokości wsparcia można stwierdzić, że sytuacja przedstawiała się najkorzystniej w 2012 roku (ok. 30,0 mln zł) oraz w 2013 roku (24,0 mln zł), natomiast najmniejszymi środkami dysponowano w 2008 roku (ok. 1,1 mln zł) i 2007 roku (1,8 mln zł) (tab. 1). Z POIiŚ pozyskano łącznie 39 388,9 tys. zł, co stanowiło 46% kwoty pozyskanych środków ogółem. Z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) dofinansowanie projektów kształtowało się na poziomie 18 236,0 tys. zł, stanowiło to 21% środków zewnętrznych ogółem (tab. 1). Jednostki krośnieńskiej RDLP z powodzeniem aplikowały również o dopłaty bezpośrednie do produkcji łąkowo-rolnej, w wyniku czego uzyskały 13 406,0 tys. zł, czyli 16% kwoty ogółem. Najniższe kwoty dofinansowania pochodziły z jednostek samorządu terytorialnego, organizacji World Wide Fund for Nature (WWF) Polska, Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz od Kompanii Piwowskiej, łącznie 0,2% środków pozyskanych w latach 2007–2013. Przez cały analizowany okres badane jednostki uzyskiwały dofinansowanie z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (PFOŚiGW) (tab. 1).

Tabela 1. Źródła finansowania projektów realizowanych w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie w latach 2007–2013

Table 1. Sources of financing projects within the Regional Directorate of State Forests in Krosno in 2007–2013

Źródło Source	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem Total %
	tys. zł – thous. PLN							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kompania Piwowska The beer brewing company	7,5	7,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0
Norweski Mechanizm Finansowy The Norwegian Financial Mechanism	0,0	0,0	0,0	29,9	0,0	0,0	0,0	29,9
World Wide Fund for Nature	0,0	0,0	59,7	0,0	0,0	0,0	0,0	59,7
Jednostki samorządu terytorialnego Local government	32,9	0,0	55,3	0,0	0,0	0,0	0,0	88,2

Tabela 1 cd. – Table 1 cont.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Fundacja Ekofundusz EkoFund	890,8	1,0	118,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1 010,1
Szwajcarsko-Polski Program Współpracy Swiss-Polish Cooperation Programme	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	740,6	348,9	1 089,5
Programy rolno-środowiskowe Agri-environmental programs	0,0	0,0	685,4	410,9	0,0	0,0	0,0	1 096,3
Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego Regional Operational Programme of Podkarpackie	0,0	0,0	8,2	845,1	443,9	221,5	674,7	2 193,4
Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego European Regional Development Fund	0,0	0,0	0,0	297,1	1150,2	1091,7	1199,2	3 738,2
Narodowy Fundusz Ochrony Śro- dowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wod- nej, Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej National Fund for Environmental Protection and Water Manage- ment, Regional Fund for Environ- mental Protection and Water Ma- nagement, District Fund for Environmental Protection and Water Management	200,6	463,4	877,1	868,0	718,4	1224,9	249,2	4 601,6
Dopłaty bezpośrednie do produkcji łąkowo-rolnej Direct payments to agricultural production	732,6	671,2	1 291,7	1 991,7	1 948,7	4 152,0	2 618,0	13 405,9
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Rural development program	0,0	0,0	0,0	181,7	10 207,3	7677,3	169,7	18 236,0
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko Operational Programme Infra- structure and Environment	0,0	0,0	375,3	1 320,3	3 674,7	14 834,2	19 184,4	39 388,9
Suma Sum	1 864,4	1 143,1	3 471,0	5 944,7	18 143,2	29 942,2	24 444,1	84 952,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDLP Krosno.
Source: own calculations based on data of RDFS Krosno.

Jednostki RDLP w Krośnie aplikowały o zewnętrzne środki finansowe przede wszystkim na zadania i projekty z zakresu ochrony przyrody, edukacji przyrodniczo-leśnej

i ekologicznej, promocji, zagospodarowania lasu oraz związane z rozbudową infrastruktury szkółkarskiej i turystycznej. W latach 2007–2013 prowadzono 62 projekty 26 nadleśnictwach. Środki otrzymane z POliŚ umożliwiły realizację pięciu projektów związanych z: retencją wodną, rekultywacją terenów popolygonowych, monitoringiem żubrów, kanalizacją ruchu turystycznego. Przedsięwzięciami istotnymi dla zachowania zasobów przyrodniczych, realizowanymi przez LP, były projekty retencyjne. Kwota dofinansowania działań małej retencji nizinnej wynosiła 3330,4 tys. zł, natomiast górskiej – 33 129 tys. zł.

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt jest istotnym elementem działań LP na rzecz ochrony przyrody. Stały monitoring żubrów na terenie nadleśnictw bieszczadzskich to działanie realizowane w ramach większego projektu: *Ochrona in-situ żubra, część południowa*, prowadzonego w latach 2001–2009. Jego celem było poszerzenie wiedzy na temat gatunku, a także rozpoznanie i szybkie przeciwdziałanie potencjalnym zagrożeniom. Projekt w 85% był realizowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), około 14% stanowiły środki WFOŚiGW i około 1% – środki POliŚ w ramach priorytetu V. *Rekultywacja terenów popolygonowych* to projekt prowadzony w latach 2007–2014 w ramach priorytetu II. Jego celem było prowadzenie działań rekultywacyjnych, zmierzających do znacznego zmniejszenia negatywnego wpływu terenów popolygonowych na środowisko oraz usunięcia elementów będących zagrożeniem dla życia i zdrowia ludzi.

Projekt *Kanalizacja ruchu turystycznego na obszarze Natura 2000 w Puszczy Sandomierskiej* realizowano w latach 2009–2011 w ramach priorytetu V. Jego założenie dotyczyło polepszenia warunków turystycznych w puszczy. Kwota dofinansowania wynosiła 1091,8 tys. zł. Wkład własny LP stanowił 1% kosztów kwalifikowanych, natomiast dofinansowanie POliŚ – 85% oraz WFOŚiGW – 14%.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich znajduje się na drugim miejscu pod względem wartości kwoty dofinansowania projektów w analizowanym okresie. Z tego programu jednostki RDLP zrealizowały sześć projektów dotyczących usuwania kłesk żywiołowych i odtwarzania potencjału produkcji leśnej, rewitalizacji łąk, usuwania skutków kłesk żywiołowych, odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonej przez katastrofy, modernizacji – wzmocnienia systemu dróg przeciwpożarowych.

Zakres, charakter oraz wielkość projektów, na które jednostki RDLP w Krośnie pozyskiwały środki z NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW były bardzo zróżnicowane. Kwoty pieniężne otrzymane z wymienionych funduszy wsparły realizację 26 projektów w analizowanym okresie. Łącznie pozyskano ponad 4,5 mln zł, w tym największy udział miały dotacje na projekty z ochrony przyrody (8 projektów) – w sumie ponad 1,8 mln zł. Na zadania dotyczące zagospodarowania lasu (4 projekty) pozyskano niemal 1,6 mln zł. Trzecią dziedziną pod względem wysokości pozyskanego dofinansowania była rozbudowa infrastruktury szkółkarskiej (2 projekty) – w sumie ok. 1,0 mln zł. Projekty dotyczące edukacji przyrodniczo-leśnej i ekologicznej (9 projektów) zostały wsparte kwotą w wysokości 162 tys. zł. Najmniej zebrano na rozbudowę infrastruktury turystycznej (3 projekty) – około 35 tys. zł. Udział w dofinansowaniu projektów był zmienny, w zależności od ww. cech projektów oraz wkładu innych podmiotów współfinansujących (najczęściej od około 15% do 30% wartości projektu).

Kolejnym źródłem zewnętrznych środków finansowych był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, z którego pozyskano środki na realizację pięciu projektów, które dotyczyły głównie działań na rzecz edukacji przyrodniczo-leśnej oraz ochrony gatunkowej roślin i zwierząt – żubra, kłokoczki południowej. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego był piątym z kolei źródłem środków zewnętrznych, z których korzystano w RDLP Krosno. W sumie otrzymano ponad 2 mln zł, z czego najwięcej na projekty dotyczące ochrony przeciwpożarowej oraz rozbudowy zaplecza edukacyjnego.

Z Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy zostały pozyskane środki na realizację projektu: *Ochrona ostoi karpackiej fauny puszczańskiej – korytarze migracyjne*. Jego celem była ochrona ostoi fauny puszczańskiej poprzez działania prowadzące do wskazania potencjalnych i istniejących korytarzy ekologicznych. Kwota dofinansowania przeznaczanego na ten cel wyniosła 1089,5 tys. zł. Uczestnikami projektu były Magurski Park Narodowy (MPN), Bieszczadzki Park Narodowy (BPN) oraz nadleśnictwa sąsiadujące z wymienionymi parkami narodowymi.

Z Fundacji Ekofundusz pozyskano środki na cztery projekty. Łączna wartość dofinansowania w latach 2007–2009 przekroczyła 1 mln zł. Około 85% kwoty otrzymało Nadleśnictwo Lutowiska na projekt przebudowy drzewostanów olszy szarej. Celem pozostałych projektów była realizacja zadań z zakresu ochrony przyrody, przede wszystkim czynna ochrona siedlisk (70 tys. zł) oraz aktywna ochrona głuszca (niemal 50 tys. zł).

Lasy Państwowe, w tym jednostki RDLP Krosno, współpracują na licznych płaszczyznach z jednostkami samorządów terytorialnych. Jednostki samorządu znajdujące się w zasięgu działania RDLP Krosno zaangażowały się w realizację oraz wsparły finansowo sześć projektów. Łączna kwota dofinansowania z wymienionego źródła wyniosła ok. 90 tys. zł. Największa część została przekazana na zadania dotyczące zagospodarowania lasu (tworzenie drogi dojazdowej do zbiornika przeciwpożarowego – 18 tys. zł), edukacji przyrodniczo-leśnej (budowy ścieżki przyrodniczo-leśnej (ok. 15 tys. zł) oraz centrum edukacji (ok. 17 tys. zł).

Norweski Mechanizm Finansowy, WWF Polska i Kompania Piwowarska są organizacjami, które wsparły finansowo realizację wybranych projektów związanych przede wszystkim z ochroną przyrody. W 2009 roku WWF Polska zaangażowała się w projekt pn. *Ochrona gatunkowa rysia, wilka i niedźwiedzia w Polsce*, w szczególności na płaszczyźnie poprawy bazy żerowej niedźwiedzi. Na rewitalizację starych sadów położonych na terenach zarządzanych przez LP przeznaczono z WWF 59,7 tys. zł w latach 2009–2010. Z Norweskiego Mechanizmu Finansowego wykorzystano kwotę w wysokości 29,9 tys. zł na ochronę niedźwiedzia w 2010 roku. Z kolei Kampania Piwowarska sponsorowała projekt pn. *Ochronę żubra w Bieszczadach* w latach 2007–2008.

Analizując przeznaczenie środków zewnętrznych pozyskanych przez jednostki RDLP w Krośnie w latach 2007–2013, można stwierdzić, że najwyższe kwoty otrzymano na zadania mające na celu ochronę przyrody – 50 081,3 tys. zł, co stanowiło 71% zyskanych w tym okresie środków zewnętrznych. Na zadania z zakresu zagospodarowania lasu przypadło 24% łącznej kwoty (16 761,4 tys. zł), na infrastrukturę turystyczną wykorzystano 2% (1430,4 tys. zł), na edukację przyrodniczo-leśną – 2%, (1125,2 tys. zł), natomiast na infrastrukturę szkolną – 1% (962,4 tys. zł), a na działalność promocyjną LP – ok. 90 tys. zł (tab. 2).

Tabela 2. Przeznaczenie środków zewnętrznych pozyskanych przez jednostki RDLP w Krośnie w latach 2007–2013

Table 2. Purpose of external funds acquired through the RDLP in Krosno in 2007–2013

Zadanie Task	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Suma Sum
	[tys. zł – thous. PLN]							
Ochrona przyrody Nature protection	163,5	66,5	315,5	1 795,4	9 338,9	17 477,3	20 924,2	50 081,3
Edukacja przyrodniczo-leśna Nature- and forest-related education	56,2	12,6	16,7	345,4	102,8	221,5	370,1	1 125,2
Infrastruktura szkółkarska Nursery infrastructure	0,0	280,0	682,4	0,0	0,0	0,0	0,0	962,4
Infrastruktura turystyczna Tourist infrastructure	0,0	17,8	390,3	1 002,4	20,0	0,0	0,0	1 430,4
Promocja Promotion	50,0	39,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	89,7
Zagospodarowanie lasu Forest management	854,6	55,2	88,9	1 580,6	5 640,1	8 010,3	531,7	16 761,4
Razem Total								70 450,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych RDLP Krosno.

Source: own calculations based on data of RDFS Krosno.

Wartość zewnętrznych środków finansowych pozyskanych przez nadleśnictwa na projekty i zadania realizowane w latach 2010–2013 była zróżnicowana. Poza nadleśnictwami Kańczuga i Rymanów, które w 2010 roku nie ubiegały się o dofinansowanie, pozostałe jednostki korzystały ze środków zewnętrznych w całym analizowanym okresie. Przy czym najwięcej środków finansowych pozyskało Nadleśnictwo Lubaczów – 18,5% całkowitej kwoty dofinansowania. Znaczne kwoty finansowe pozyskały również nadleśnictwa: Baligród (7,1%), Cisna (6,8%), Głogów (5,8%), Kolbuszowa (5,2%), Lutowska (5,2%), Narol (5,6%) i Stuposiany (6,6%). Najmniej środków w analizowanym okresie pozyskały Nadleśnictwo Dukla (0,3%) i Nadleśnictwo Oleszyce (0,5%).

Służba Leśna RDLP w Krośnie przygotowywała poprawne merytorycznie wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć obejmujących konkretne zadania kwalifikujące się do wsparcia finansowego. Oceniono, iż skuteczność aplikowania o finansowe środki zewnętrzne w latach 2007–2013 kształtowała się na poziomie 100%. Wszystkie przygotowane wnioski skierowane do Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ) czy innych instytucji (np. Fundacji EkoFundusz) zostały zaopiniowane i ocenione pozytywnie.

DYSKUSJA

Możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych przez LP zależą od przyjętych przez Unię Europejską zasad wieloletniego programowania (Zaborski, 2008). W perspektywie finansowej (w latach 2004–2006) funkcjonowały dwa instrumenty „Forest Fokus” oraz „LIFE”, z których finansowano projekty dotyczące przyrody i lasów (Rzewuski, 2006). W latach 2007–2013 PGL LP miało znaczne możliwości pozyskania zewnętrznych środków finansowych. Wsparcie było udzielane głównie w postaci bezzwrotnych dotacji lub niskoprocentowanych pożyczek. Główną rolę odgrywały środki pochodzące z programów Unii Europejskiej, które stanowiły niemal 90% pozyskanych przez LP środków zewnętrznych. Szczególne znaczenie dla leśnictwa miały programy: „Rozwoju Obszarów Wiejskich”, a przede wszystkim program „Infrastruktura i Środowisko” (Kuc, 2010). Znaczącą rolę odegrał również Instrument finansowy LIFE+ wdrażany w Polsce od września 2008 roku przez NFOŚiGW (Muter, 2010).

Zaplanowana w 2007 roku przez Komisję Europejską wartość środków unijnych na realizację POIiŚ wynosiła prawie 28 mld euro, co tworzyło ok. 42% całości środków polityki spójności. W latach 2007–2013 kwota pozyskana przez LP wyniosła 917 129 007 zł. W ramach POIiŚ pozyskano 397 717 646 zł, głównie: w osi II – Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi (110 500 000 zł), osi III – Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (255 000 000 zł) oraz osi V – Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych (32 217 646 zł). Poziom dofinansowania projektów ze środków POIiŚ wynosi maksymalnie 85%. Dzięki współpracy z NFOŚiGW beneficjenci mogli zdobyć pozostałe środki na realizację projektów z programu priorytetowego wdrażanego przez tę instytucję. Składanie podania o dofinansowanie i rozliczenie dotacji następowało w formie jednego wniosku o płatność, przedkładanego do CKPŚ i weryfikowanego wspólnie z NFOŚiG (Wilińska i Dyjak, 2010). Drugim kluczowym dla LP programem był PROW, a szczególnie działanie – odtwarzanie potencjału produkcji leśnej. Jednostki LP wykorzystywały również środki programu LIFE+ w wysokości 39 474 886 zł oraz Regionalnych Programów Operacyjnych (w kwocie 10 510 322 zł) i programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej (11 358 797 zł) (www.ckps.lasy.gov.pl). Wsparcie finansowe pozyskiwano również z NFOŚiGW czy WFOŚiGW, a także Fundacji EkoFundusz. Przez wiele lat była ona jedyną instytucją wspierającą działania na rzecz ochrony środowiska w formie dotacji bezzwrotnych (Nowicki i Sitnicki, 2007).

Najwięcej środków zewnętrznych nadleśnictwa RDLP Krosno pozyskały z POIiŚ oraz PROW. Kwoty z POIiŚ stanowiły znaczącą część wszystkich zdobytych środków. Ich udział w RDLP Krosno stanowi 46,6% wartości dofinansowania ze źródeł zewnętrznych i był procentowo wyższy od kwoty pozyskanej z POIiŚ przez LP łącznie. Udział środków z POIiŚ w LP wyniósł około 43,4% w strukturze środków zewnętrznych. Z kolei udział środków uzyskanych przez RDLP Krosno z PROW wyniósł 21,5% środków pozyskanych ogółem, natomiast procentowy udział środków pozyskanych przez LP z PROW wyniósł około 50%.

W latach 2007–2009 pozyskano dotacje bezpośrednie do produkcji łąkowo-rolnej – 2695,6 tys. zł oraz z NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW – 1541,0 tys. zł. Środki pochodzące z realizacji programów Unii Europejskiej stanowiły niewielką część ogólnej sumy

pozyskanej w tym okresie, która wyniosła 6478,5 tys. zł. Natomiast w latach 2010–2013 pozyskano łącznie 78 474,6 tys. zł, zdecydowana większość tej kwoty pochodziła z funduszy unijnych.

Lasy Państwowe realizują projekty o zasięgu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim – zainicjowane przez Generalną Dyрекcję Lasów Państwowych, w tym także na obszarze RDLP Krosno. Na skalę ogólnokrajową realizowano projekty retencyjne. Programy związane ze zwiększeniem retencyjności na terenach leśnych kosztowały około 358 mln zł. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury wyceniono na kwotę ok. 150 mln zł (Kuc, 2010). Jednostki RDLP Krosno najwięcej środków uzyskały na projekt małej retencji górskiej – około 33,1 mln zł, natomiast na projekt małej retencji nizinnej – 3,3 mln zł.

W ciągu ostatniej perspektywy unijnej pozyskano znacznie więcej środków finansowych niż w latach 2004–2006. Na obszarze RDLP Krosno w okresie minionej perspektywy finansowej zrealizowano 62 projekty w 26 nadleśnictwach. Wartość dofinansowania zależała od specyfiki projektu i wahała się od kilku tysięcy do kilkudziesięciu milionów złotych. Łączna kwota dofinansowania działań podejmowanych w jednostkach RDLP Krosno ze źródeł zewnętrznych w latach 2007–2013 wynosiła 84 953,1 tys. zł. To jedna z najwyższych kwot uzyskanych ze środków zewnętrznych wśród dyrekcji LP w analizowanym okresie. Dla porównania w tych samych latach inne jednostki – np. RDLP Kraków, RDLP Toruń i RDLP Piła – pozyskały odpowiednio: 32,9 mln zł, 32,5 mln zł i 25,1 mln zł. Były to znacznie niższe kwoty, niż uzyskane w krośnieńskiej RDLP. Z kolei w RDLP Kraków kwota środków zewnętrznych pozyskana na ochronę przyrody w latach 2005–2009 wynosiła niemal 28,6 mln zł, a wkład własny nadleśnictw oszacowano na kwotę 4,6 mln zł (Janusz, 2010). Według Kaliszewskiego (2010), finansowanie ochrony przyrody w LP w Polsce różni się od finansowania w innych krajach: brak mechanizmów gwarantujących stabilny poziom wsparcia z budżetu państwa oraz bardzo niski poziom finansowania z tego źródła, dominująca rola w finansowaniu funduszy pozabudżetowych, a także znaczący udział dotacji pośrednich, tj. ulg i zwolnień podatkowych, we wspieraniu działań ochronnych.

Udział środków własnych nadleśnictw w realizowanych projektach charakteryzowało duże zróżnicowanie i uzależnienie od kategorii projektu (wahało się od zera do kilkudziesięciu procent). Przykładowo w projekcie *Ochrona żubra in situ* 85% środków pozyskano z EFRR, a 15% kosztów kwalifikowanych pokryły środki z NFOŚiGW, czyli dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych wynosiło 100%. W przedsięwzięciach o największej wartości – m.in. *Mała retencja nizinna*, *Mała retencja górska*, *Rekultywacja terenów popopuligonowych* (których wartość kształtowała się od 4 do 50 mln zł) – nakłady własne nadleśnictw wynosiły 15%, a dofinansowanie ze źródeł zewnętrznych stanowiło 85% wartości projektu.

Według Bałazego i in. (2010), pozyskiwanie środków unijnych, pomimo oczywistych korzyści, wiąże się ciągle z inicjatywą pojedynczych osób. Wymienieni autorzy wskazują na liczne ograniczenia w pozyskiwaniu środków unijnych w LP, m.in. brak instrumentów finansowych typu wewnętrzny leśny fundusz „kredytowy”, brak możliwości ujęcia w planowaniu źródeł finansowania projektów, których okres realizacji przekracza rok, brak systemowego podejścia w staraniu się o fundusze, głównie przygotowywania wniosków

w nadleśnictwach (brak doradztwa wewnątrzfirmowego), niewystarczająca liczba szkoleń dla pracowników technicznych, przygotowujących projekty. Stwierdzono również brak mechanizmów „motywujących” do ubiegania się o fundusze (Bałazy i in., 2010).

PODSUMOWANIE

Fundusze unijne w znacznej mierze przyczyniły się do rozwoju oraz poprawy warunków gospodarowania w polskich lasach, a także do ochrony zasobów przyrodniczych. Jednostki organizacyjne LP, jako beneficjenci lub potencjalni beneficjenci wielu działań, mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów, a dzięki temu rozwijać potencjał gospodarczy, infrastrukturę techniczną, a także chronić zasoby przyrodnicze. Pomimo obecnie dużych możliwości pozyskiwania, nie tylko przez LP, zewnętrznych środków finansowych, warto zweryfikować i aktualizować system finansowania zadań na rzecz środowiska, zasobów przyrodniczych i ochrony przyrody ze środków budżetowych (finansów publicznych).

Lasy Państwowe występują nie tylko w roli beneficjenta środków finansowych czy autora projektu, ale głównie w roli koordynatora zadań – odpowiedzialnego za rzeczywistą realizację projektów w terenie oraz ich rozliczenie i opracowanie stosownych sprawozdań. Funkcja ta nierzadko wiąże się z ponoszeniem dodatkowych nakładów, przede wszystkim zaangażowania nakładów czasu i sił roboczych. Ponadto liczba zrealizowanych projektów oraz wartość pozyskanych środków zewnętrznych przez LP jest uzależniona również od zaangażowania w przygotowanie projektów oraz doświadczenia zawodowego pracowników przygotowujących wnioski. Warto wypracować system wynagradzania specjalistów SL, motywujący do aplikowania o środki finansowe ze źródeł zewnętrznych.

W RDLP Krosno najwięcej zewnętrznych środków finansowych pozyskano na realizację projektów mających na celu ochronę zasobów przyrodniczych (71%). Duża część tej kwoty została przeznaczona na spowolnienie splywu i poprawę retencjonowania wód powierzchniowo-gruntowych w lasach. Poza tym znaczne wsparcie uzyskały działania mające na celu ochronę dużych drapieżników (niedźwiedzia, wilka, rysia) oraz żubrów, a także przeciwdziałanie kłęskom, zwłaszcza pożarom. Znacznie mniejszy udział stanowiły fundusze pozyskane na zadania z zakresu zagospodarowania lasu. Efekty zrealizowanych projektów mają znaczenie gospodarcze, przyrodnicze i społeczne. Przyniosły liczne korzyści dla środowiska naturalnego i przyczyniły się do ochrony przyrody. Zrealizowane zadania są ważne dla społeczeństwa, również ze względu na zwiększenie i urozmaicenie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej Podkarpacia.

PIŚMIENNICTWO

- Bałazy, R., Krzewina, W., Bałazy Z. (2010). Środki unijne w Lasach Państwowych – korzyści czy problemy? Doświadczenia nadleśnictw Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Sudety Zachodnie”. Stud. Mat. CELP, 2(25), 71–78.
- Janusz, A. (2010). Zewnętrzne źródła finansowania ochrony przyrody na obszarze Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie. Zarz. Ochr. Przyr. Las., 4, 243–251.

- Kaliszewski, A. (2010). Finansowanie ochrony przyrody w Lasach Państwowych w Polsce na tle rozwiązań w innych krajach europejskich. *Stud. Mat. CELP*, 2(25), 114–135.
- Kuc, T. (2010). Sieć Natura 2000 w Lasach Państwowych – koszty oraz perspektywy finansowania z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych. *Stud. Mat. CELP*, 2(25), 79–86.
- Muter, A. (2010). LIFE+ na rzecz lasów [LIFE+ for forests]. *Stud. Mat. CELP*, 2(25), 46–53.
- Nowicki, M., Sitnicki, S. (2007). *Ochrona środowiska w praktyce*. Warszawa: AR-W Arkadiusz Grzegorzcyk.
- Rzewuski, W. (2006). Fundusze Unii Europejskiej dla leśnictwa w latach 2007–2013. W: *Problematyka programów pomocowych Unii Europejskiej funkcjonujących w leśnictwie* (s. 13–17). *Postępy Techniki w Leśnictwie*, 96. Warszawa: Wyd. Świat.
- Wilińska, A., Dyjak, R. (2010). Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. *Stud. Mat. CELP*, 2(25), 13–21.
- Zaborski, K. (2008). *Możliwości wykorzystania funduszy unijnych przez Lasy Państwowe*. Niepublikowany maszynopis pracy dyplomowej. Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków.
<http://www.ckps.lasy.gov.pl/programyewt>.

ACQUISITION OF EXTERNAL FUNDING BY THE REGIONAL DIRECTORATE OF STATE FORESTS IN KROSNO AND DIRECTIONS OF THEIR DESTINY IN 2007–2013

Abstract. The State Forests National Forest Holding implementing the statutory objectives shall bear the costs of forest management and protection, as well as significant capital investment, which are realized through external funds. The aim of the study was to analyse the activity taken by forest districts within the Regional Directorate of State Forests in Krosno (RDSF Krosno) with use external sources of financing, in 2007–2013. Data sources were the *Report Annual RDSF Krosno Information for 2007–2013* and *Report on the implementation of projects by forest districts for the years 2010–2013*, an additional source of information were interviews with office workers. In the analysed period RDLP Krosno unit raised funds for the implementation of 62 projects in 26 forest districts. The total amount of funding actions taken in units RDSF Krosno was 84 953.1 thousand PLN. Vast majority of this amount came from EU funds (approximately 90%), the majority of funds came from the Operational Program Infrastructure and Environment and the Rural Development Program.

Key words: value of financing, sources of funding, EU programs, projects, Regional Directorate of State Forests in Krosno

Received – Przyjęto: 14.12.2015

Accepted for print – Zaakceptowano do druku: 29.12.2015

For citation – Do cytowania: Kożuch, A., Rybski, R., Adamowicz, K. (2015). Pozyskanie zewnętrznych środków finansowych przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Krośnie oraz kierunki ich przeznaczenia w latach 2007–2013. *Acta Sci. Pol. Silv. Colendar. Rat. Ind. Lignar.*, 14(4), 323–333. DOI: 10.17306/J.AFW.2015.4.27